
RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Yedam Alkol Bağımlılığı Stigmatizasyon Ölçeği

Mehmet DİNÇ¹, G. Melike ŞİMŞEK², Aylin IŞIK², Kültegin ÖGEL³

Özet: Bu çalışmanın amacı, halkın alkol bağımlılığına ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Ölçeğin geliştirilme aşamasında 12 soru oluşturulmuş ve Yeşilay Danışmanlık Merkezi'nde (YEDAM) çalışan 6 uzman görüşüne sunulmuş, 10 olguya pilot olarak uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini saptamak amacıyla faktör analizi yapılmış ve bu analizler sonucunda 3 faktörlü (ahlaki etiketleme, sosyal Ayrımcılık ve kişiliğe yönelik tutum) toplam varyansın %38.9'unu açıklayan 12 maddeden oluşan ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin tümü için Cronbach α (0.78) katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Alkol, Ölçek, Stigma

Yedam Alcohol Dependence Stigmatization Scale

Abstract: The aim of this study is to develop a scale which would determine public attitudes towards alcohol addiction. In the process of development of the scale, 12 questions were prepared and presented to 6 specialists working in Yeşilay Counseling Center (YEDAM), applied to 10 cases as pilot applications. In order to detect the structural validity of the scale factor analysis were conducted. As a result of this analysis, a 3 factored (moral labeling, discrimination, attitude towards personality) scale that explains 38.9% of the total variance and that was comprised of 12 items was obtained. Cronbach's α (.78) coefficients for the totality of the scale were calculated. The obtained results prove that the scale is valid and reliable.

Key Words: Addiction, Alcohol, Scale, Stigma

¹Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

²Uzm. Psk., Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM)

³Prof. Dr., Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Address of correspondence/Yazışma adresi: ³Uzm. Psk., Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) Türkiye-İstanbul. E-mail: aylinisik95@gmail.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 25.10.2019, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 02.11.2019, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 06.11.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Dinç, M., Şimşek G.M., Işık, A., Ögel, K. (2019). Yedam Alcohol Dependence Stygmatisation Scale. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 1(Özel Sayı.1): 33-35* doi:10.35365/ctjpp.19.special1.9

Giriş

Damgalama birey ve grup hakkındaki klişeleri, ön yargıları ve bireye, gruba yönelik ayrımcılığı içerir. Bir gruba yönelik düşünceler, duygular ve davranışlardan oluşabilir (2). Alkol bağımlılığına ilişkin damgalamalar genellikle ahlaki açıdan düşük değerlilik, kişilik zayıflığı ve suç eğilimi gibi olumsuz tutumlar şeklinde olmaktadır. Damgalama, bağımlı kişilerin sosyal ve psikolojik iyiliği açısından ciddi olumsuz sonuçlar doğuran bir sorun olup, bağımlılığın tedavisinde önemli bir engel teşkil etmektedir (7). Psikolojik ve tıbbi tedavi almayan bireyler zamanla sosyal işlevlerini kaybetme, meslek edinememe, bir işte çalışamama ile karşı karşıya kalır (4,3). Bu durum bağımlılığın sürmesine katkıda bulunan umutsuzluk ve yalnızlık ile sonuçlanmaktadır (6,5). Alkol bağımlıları ile yapılan bir çalışmada gerek hastalar gerekse hasta yakınlarının alkol ve madde bağımlılıklarını benzer şekilde damgaladıkları görülmektedir (1). Bu çalışmanın amacı halkın alkol bağımlısı bireylere yönelik damgalayıcı tutumlarını araştırmaya yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir.

Yöntem

Örneklem

Çalışmanın örneklemini iki ayrı kurumda çalışan kişilerden seçilmiştir. Kurumlardan birisi özel okul, diğeri ise bir şirkettir. Her iki kurumdan toplam 118 kişi çalışmaya alınmıştır.

Ölçeğin Geliştirilmesi

Literatür taramasından elde edilen bilgiler ve uzman görüşleri değerlendirilerek bir soru havuzu

Tablo 1: Ölçeğin güvenilirlik katsayıları

	Madde çıktığında ölçek ortalaması	Madde çıktığında varyansı	Madde-toplam ölçek korelasyonu	Madde çıktığında ölçek Cronbach alfa katsayısı
Alkol bağımlıları toplum içinde serbest dolaşmamalıdır	21,63	17,816	,556	,754
Alkol bağımlısı olan bir kişiyle birlikte yaşayabilirim	20,07	18,138	,541	,757
Alkol bağımlısı olan bir kişiyle birlikte çalışabilirim	20,29	17,142	,670	,741
Alkol bağımlıları tehlikeli olurlar	21,39	17,706	,661	,744
Alkol bağımlıları kendi hayatları ile ilgili doğru kararları alamaz	21,42	17,370	,738	,737
Alkol bağımlılığı bir ruhsal zayıflık halidir	21,25	18,873	,486	,764
Alkol bağımlılığı bir hastalıktır	20,82	22,701	-,144	,831
Alkol bağımlılığı tedavi edilebilir	21,58	22,418	-,089	,806
Alkol bağımlıları kendilerinden başkasını düşünmezler	21,81	17,850	,594	,751
Alkol bağımlıları psikopat insanlardır	22,06	19,235	,470	,766
Alkol bağımlılığı bir irade sorunudur	21,07	22,272	-,069	,810
Alkol bağımlılarının sözüne güvenilmez	21,70	17,222	,772	,737

Verilerin faktör analize uygun olup olmadığını araştırmak için KMO and Barlett's testi uygulanmıştır. KMO değeri 0.80 bulunarak verilerin faktör analizine uygun olduğu tespit edilmiştir (KMO > .050; p < 0.05). Faktör analizi

oluşturulmuştur. Soru havuzu oluşturulurken daha önce geliştirilmiş ve bu alanda kullanılan ölçek soruları gözden geçirilmiş, YEDAM Madde Bağımlılığı Stigmatizasyon Ölçeğindeki sorular temel alınarak uyarlama yapılmıştır. Araştırmanın yapıldığı merkezde çalışan 6 uzmana danışılarak, ölçekte kullanılması planlanan 12 soru seçilmiştir. Oluşturulan sorulardan taslak bir ölçek hazırlanmış, pilot olarak 10 olguya uygulanmış, elde edilen bilgiler ve geribildirimler doğrultusunda klinik uygulamada somut veri sağlayacak sorulardan oluşan 12 soruluk bir ölçek geliştirilmiştir. Yanıt seçenekleri, 0-3 puan arasında değerlendirilen dörtlü Likert tipi ölçekten oluşmuştur. Ölçekten alınabilecek puan 0-36 arasındadır. Yanıt skalaları "(3) Tamamen katılıyorum", "(2) katılıyorum", "(1) Katılmıyorum", "(0) Hiç katılmıyorum" şeklinde düzenlenmiştir. "Alkol bağımlısı olan bir kişiyle birlikte yaşayabilirim", "Alkol bağımlısı olan bir kişiyle birlikte çalışabilirim", "Alkol bağımlılığı bir hastalıktır", "Alkol bağımlılığı tedavi edilebilir" soruları ters kodlanmıştır.

Uygulama

Uygulama internet üstünden yapılmıştır. Çalışanların internet üstünden formu doldurması istenmiştir. Her iki kurumda çalışan kişilerin %80'i formu doldurmayı kabul etmiştir. Formlar anonim olarak doldurulmuştur.

Sonuç

Ölçekten alınan puanın ortalaması 23.19±4.71 bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlık analizinde Cronbach Alfa katsayısı 0.78 saptanmıştır (Tablo 1).

sonucunda ölçeğin maddelerinin, toplam varyansın %38.9'unu açıklayan 3 faktör altında toplandığı saptanmıştır (Tablo 2). Bunlar sırasıyla ahlaki etkileme, sosyal ayrımcılık ve kişiliğe yönelik tutum olarak tanımlanmıştır.

Tablo 2: YEDAM Alkol Bağımlılığı Stigmatizasyon Ölçeğinin Faktör Yapısı

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Alkol bağımlılarının sözüne güvenilmez	,785		
Alkol bağımlıları kendilerinden başkasını düşünmezler	,768		
Alkol bağımlıları psikopat insanlardır	,743		
Alkol bağımlıları toplum içinde serbest dolaşmamalıdır	,661		
Alkol bağımlıları tehlikeli olurlar	,651		
Alkol bağımlıları kendi hayatları ile ilgili doğru kararları alamaz	,637		
Alkol bağımlısı olan bir kişiyle birlikte yaşayabilirim		,849	
Alkol bağımlısı olan bir kişiyle birlikte çalışabilirim		,830	
Alkol bağımlılığı bir irade sorunudur			,775
Alkol bağımlılığı bir ruhsal zayıflık halidir			,617
Alkol bağımlılığı bir hastalıktır			-,606
Alkol bağımlılığı tedavi edilebilir			-,526

Tartışma

Bu bulgular YEDAM Alkol Bağımlılığı Stigmatizasyon Ölçeği'nin toplum tarafından alkol bağımlılığını damgalamayı ölçmede güvenilir ve geçerli bir araç olduğunu göstermektedir. Toplumdan dışlanma, evsizlik, işsizlik ve zayıf duygusal baş etme mekanizmaları gibi sorunlarla karşı karşıya olan bağımlının kabul edildiğini ve anlaşıldığını hissetmesi tedaviye erişiminde ilk adımdır. Bu nedenle, bu çalışma damgalamanın azaltılmasında neler yapılabileceği konusunda

tartışmalara katkı sağlayacak niteliktedir. Bu çalışmada toplumun bilgi eksiklerinin giderilmesinde ve damgalamanın söndürülmesinde izlenecek yollar için kullanılacak bulguların yer aldığı düşünülmektedir. Türkiye'de damgalamayı azaltmaya yönelik yapılandırılmış eğitim programları, damgalayanlar ile damgalananlar arasında kişisel temas kurmaya odaklı programlar ve damgalanmaya yönelik terapötik görüşme programları gibi çeşitli müdahale uygulamaları geliştirilebileceği ümit edilmektedir.

Kaynaklar

Arıkan, Z., Genç, Y., Etik, Ç., Aslan, S., Parlak, İ. (2004). Stigmatization of the Patients and Their Relatives in Alcohol and Other Substance Dependencies, *Journal of Dependence*, 5(2).Bahar, A. (2007). Şizofreni ve damgalama. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 101-110.

Baldwin, M. L., Marcus, S. C., De Simone, J. (2010). Job loss discrimination and former substance use disorders. *Drug and alcohol dependence*, 110(1-2), 1-7.

Corrigan, P. W., Watson, A. C., Barr, L. (2006). The self-stigma of mental illness: Implications for self-esteem and self-efficacy. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(8), 875-884.

Gyawali, S., Sarkar, S., Balhara, Y.P.S., Kumar, S., Patil, V., Singh, S. (2018). Perceived stigma and its correlates among treatment seeking alcohol and opioid users at a tertiary care centre in India, *Asian Journal of Psychiatry*, 37(2), 34-37.

Luoma, J. B., Kohlenberg, B. S., Hayes, S. C., Bunting, K., Rye, A. K. (2009). Reducing self-stigma in substance abuse through acceptance and commitment therapy: Model, manual development, and pilot outcomes. *Addiction research and theory*, 16(2), 149-165.

Manzo, J.F. (2004) On the sociology and social organization of stigma: some ethno methodological insights. *Human Studies*, 27, 401-16.